13 Οκτωβρίου 2025

Π. Παυλόπουλος από Σφακιά για κατοχικό δάνειο και αποζημιώσεις για τη ναζιστική θηριωδία (ΒΙΝΤΕΟ)

/ Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις

Στο πλαίσιο των εκδηλώσεων Μνήμης στα Σφακιά για τα τραγικά θύματα της ναζιστικής θηριωδίας στον «Μαρτυρικό» Καλλικράτη, τον Οκτώβριο του 1943, την οποία συνδιοργάνωσαν η Περιφερειακή Ενότητα Χανίων και ο Δήμος Σφακίων, ο πρώην Πρόεδρος της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκός και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος μίλησε με θέμα: «Το νομικώς ενεργό και δικαστικώς επιδιώξιμο των εν γένει απαιτήσεων της Ελλάδας κατά της Γερμανίας από την περίοδο της ναζιστικής θηριωδίας». Κατά την ομιλία του αυτή

ο κ. Παυλόπουλος επισήμανε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Πρόλογος

Με αισθήματα εθνικής ανάτασης αλλά και ανείπωτου πόνου βρίσκομαι για μία ακόμη φορά εδώ, μαζί σας, προκειμένου να αποτίσουμε τον οφειλόμενο φόρο τιμής στην Ιερή Μνήμη των θυμάτων της ναζιστικής θηριωδίας. Της θηριωδίας εκείνου του μαύρου Οκτωβρίου του 1943, στο Χωριό Καλλικράτης του Δήμου Σφακίων. Όμως, και πριν αναχθώ σε αυτά τα γεγονότα, έχω χρέος να υπενθυμίσω, έστω και συνοπτικώς, την λαμπρή ιστορική πορεία του χωριού Καλλικράτη μέσα στους αιώνες. Και τούτο, γιατί η πορεία αυτή είναι κομμάτι της Εθνικής Ιστορίας μας το οποίο δεν μπορεί, και δεν πρέπει, σε καμιά περίπτωση να παραδοθεί στην λησμονιά του χρόνου.

Α. Η ιστορική πορεία του Καλλικράτη άρχισε το τελευταίο δεκαήμερο του Μαρτίου του 1453, όταν ο Μανούσος Καλλικράτης –στον οποίο οφείλει το όνομά του το Χωριό- ηγήθηκε ενός σώματος 1500 Κρητών που ανέλαβε την αποστολή να υπεραμυνθεί της Κωνσταντινούπολης, όταν την πολιορκούσαν οι Οθωμανοί του Μωάμεθ Β΄. Φθάνοντας στην «Βασιλεύουσα» -που ήδη κατέρρεε, υφιστάμενη ιδίως το καίριο πλήγμα της εγκατάλειψης από την τότε Δυτική Ευρώπη- ο Μανούσος Καλλικράτης και οι μαχητές του αμέσως ανέλαβαν την υπεράσπιση των τριών, από τους 112 συνολικώς, πύργων οι οποίοι θωράκιζαν τα τείχη της. Οι Κρήτες μαχητές, πάντοτε υπό τον Μανούσο Καλλικράτη, στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων, δοθέντος ότι οι πύργοι που υπερασπίσθηκαν ουδέποτε εκπορθήθηκαν από τους πολιορκητές. Αφού «έπεσε» η Κωνσταντινούπολη, οι Οθωμανοί σεβάσθηκαν την ανδρεία των Κρητών του Μανούσου Καλλικράτη και τους άφησαν, σε ένδειξη έμπρακτης αναγνώρισής της, να γυρίσουν πίσω στην Πατρίδα. Κατά την καθ' όλα πειστική παράδοση, μόλις οι μαχητές της Κωνσταντινούπολης έφθασαν στην Κρήτη χορεύτηκε, κατά την υποδοχή τους, για πρώτη φορά ο «συρτός χανιώτικος». Μετέπειτα, η ιστορία του Καλλικράτη συνεχίσθηκε μέσα από λαμπρές σελίδες αγώνων αλλά και αποφράδες ημέρες μαρτυρίου και πένθους. Μέσα σε αυτό το ιστορικό πλαίσιο αξίζει ιδιαίτερης μνείας το γεγονός πως ο Καλλικράτης χαρακτηρίσθηκε ως το «Χωριό των ολοκαυτωμάτων», λόγω του ότι κάηκε ολοσχερώς τέσσερις φορές. Η πρώτη ήταν τον Απρίλιο του 1770, κατά την «Επανάσταση του Δασκαλογιάννη» στην εποχή των «Ορλωφικών». Ύστερα ακολούθησε η καταστροφή του Χωριού το 1821, αμέσως μετά την έναρξη της Εθνεγερσίας του 1821. Ενώ κατά την Επανάσταση του 1866 -που κορυφώθηκε με την ηρωική ανατίναξη της Ιεράς Μονής Αρκαδίου στο Ρέθυμνο- ο Καλλικράτης κάηκε για τρίτη φορά.

Β. Έρχομαι στα γεγονότα τα οποία τιμούμε σήμερα, και ειδικότερα στην τέταρτη φορά που το Χωριό Καλλικράτης αφανίσθηκε. Ήταν τον Οκτώβριο του 1943, όταν η παραστρατιωτική συμμορία του θρασύδειλου Φριτς Σούμπερτ «σώμα κυνηγών» -σε συνεργασία, δυστυχώς, με ορισμένους κρητικούς «εφιάλτες» από την ανατολική Κρήτη- εισέβαλε στο Χωριό καταδιώκοντας την θρυλική ομάδα του αντιστασιακού ηγέτη Εμμανουήλ Μπαντουβά. Επρόκειτο για τους ίδιους Γερμανούς που λίγες μέρες νωρίτερα είχαν διαπράξει ειδεχθή εγκλήματα στο χωριό Καλή Συκιά Ρεθύμνου, με εκτελέσεις γυναικών και λεηλασίες. Από την 8η έως την 11η Οκτωβρίου 1943 οι Γερμανοί και οι συνεργάτες τους έκαιγαν και λεηλατούσαν τον Καλλικράτη. Άρπαξαν ως και ιερά σκεύη και άμφια από τον Ιερό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Αποτρόπαιο δείγμα γραφής της κτηνωδίας τους ήταν η θηριωδία της εκτέλεσης 32 κατοίκων του Χωριού, μεταξύ των οποίων 17 γυναικών αλλά και ηλικιωμένων που ήταν κατάκοιτοι στα κρεβάτια τους. Έκτοτε ο Καλλικράτης των 120 τότε οικογενειών ουδέποτε συνήλθε. Και διατηρώ στην μνήμη μου μία στιγμή που για μένα έχει ξεχωριστή συναισθηματική –και όχι μόνο-

αξία, δηλαδή την χρονιά του 2018, στις 4 Οκτωβρίου, όταν μετά από ιδιαιτέρως τιμητική πρόσκλησή σας επισκέφθηκα τον Δήμο σας και ανακηρύχθηκα Επίτιμος Δημότης Σφακίων, ενώ εν συνεχεία υπέγραψα –σε εκπλήρωση χρέους της Πολιτείας- το π.δ. 29/2019, με το οποίο χαρακτηρίσθηκε ο Καλλικράτης ως «Μαρτυρικό Χωριό». Από την πλευρά μου, επιτρέψατέ μου να σας εκθέσω τις θέσεις τις οποίες παγίως έχω υποστηρίξει -ουσιαστικώς δε την Εθνική Θέση μας- ως προς το νομικώς ενεργό και το δικαστικώς επιδιώξιμο των απαιτήσεων της Ελλάδας κατά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, των σχετικών με το κατοχικό δάνειο και με τις εν γένει αποζημιώσεις για τα θύματα και τις καταστροφές της ναζιστικής θηριωδίας. Με την επισημείωση ότι οι ως άνω απαιτήσεις μας δεν είναι ζήτημα εκδίκησης -εμείς, οι Έλληνες, αγνοούμε ιστορικώς ένα τέτοιο ποταπό αίσθημα- αλλά αμιγώς ζήτημα δικαίωσης και απονομής Δικαιοσύνης, και μάλιστα και κατά το Διεθνές Δίκαιο και κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο.

Ι. Το ευρύτερο νομικό πλαίσιο

Συνιστά πλέον κοινή πεποίθηση το ότι είναι η ίδια η έννοια της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής Νομιμότητας η οποία θεμελιώνει, στο ακέραιο, τις αξιώσεις της Ελλάδας ως προς το κατοχικό δάνειο και ως προς τις εν γένει αποζημιώσεις για τα θύματα και τις υλικές καταστροφές της ναζιστικής θηριωδίας.

Α. Και τούτο διότι η Δικαιοσύνη της Ιστορίας, προκειμένου το μήνυμα «Δεν ξεχνάμε, Ποτέ ξανά» να καταστεί πράξη, απαιτεί από τους θύτες να ολοκληρώσουν την «συγγνώμη» τους αποδίδοντας και στην Ελλάδα αυτό που δικαιωματικώς της ανήκει. Πράγμα που σημαίνει πως αν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας εννοεί και αναγνωρίζει πλήρως τις ευθύνες της για το ναζιστικό παρελθόν της οφείλει, αμέσως, να πράξει έναντι της Ελλάδας εκείνο το οποίο επιβάλλει τόσον η ιστορική διαδρομή της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και ο κοινός μας Ευρωπαϊκός Πολιτισμός. Ιδίως δε ο κοινός μας Ευρωπαϊκός Νομικός Πολιτισμός.

Β. Επ’ αυτού υπενθυμίζω, όπως ήδη προανέφερα, την βασική μας θέση -που είναι και Εθνική μας Θέση, αφότου συντελέσθηκαν τα εγκλήματα της ναζιστικής θηριωδίας κατά της Ελλάδας και του Ελληνικού Λαού- ως προς τις ως άνω αξιώσεις μας. Διευκρινίζεται, ευθύς εξ αρχής, ότι έχουμε να κάνουμε με δύο εντελώς διαφορετικά, από νομική προσέγγιση, θέματα.

ΙΙ. Τα είδη των απαιτήσεων της Ελλάδας

Συγκεκριμένα δε πρόκειται:

Α. Πρώτον, για το κατοχικό δάνειο προς την Γερμανία, το οποίο συνήφθη υποχρεωτικώς –ορθότερα με καταναγκαστικό και εκβιαστικό τρόπο- μεταξύ της εγκάθετης κατοχικής κυβέρνησης και της Γερμανίας, «προς συντήρηση των στρατευμάτων κατοχής»! Εδώ πρόκειται, λοιπόν, από νομική σκοπιά περί ενοχής εκ συμβάσεως και, άρα, περί αναγκαστικώς συναφθέντος συμβατικού δεσμού. Άρα, η αντίστοιχη εκ της συμβάσεως απαίτηση της Ελλάδας είναι ενδοσυμβατικής -και όχι αδικοπρακτικής- προέλευσης.

1. Σε αυτήν την απαίτηση προστίθενται ποσά τα οποία προκύπτουν από συναφείς προς την δανειακή σύμβαση αιτίες, όπως είναι ιδίως οι τόκοι υπερημερίας λόγω μη έγκαιρης εξόφλησης.

2. Για την απαίτηση αυτή δεν τίθεται ούτε θέμα παραγραφής ούτε θέμα παραίτησης. Τίθεται μόνο ζήτημα συνολικού υπολογισμού της έως σήμερα, τον οποίο ήδη έχει καταστρώσει και τεκμηριώσει επαρκώς το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους. Ας σημειωθεί ότι η ελληνική θέση γίνεται νομικώς τόσο περισσότερο ισχυρή, όσον η αποπληρωμή του δανείου είχε αρχίσει ήδη από την κατοχική περίοδο.

Β. Και, δεύτερον, για τις αποζημιώσεις λόγω ανθρώπινων θυμάτων και υλικών καταστροφών από τα ναζιστικά στρατεύματα κατοχής, οι οποίες επίσης έχουν -και δη ευθύς εξαρχής, μετά το τέλος του Δεύτερου Παγκόσμιου Πολέμου- υπολογισθεί τουλάχιστον στις γενικές τους γραμμές.

1. Επισημαίνεται, πριν απ' όλα, ότι το 1946, στην Διάσκεψη των Παρισίων, είχε προσδιορισθεί ένα –κατά προσέγγιση- ποσό αποζημιώσεων αυτής της μορφής προς την Ελλάδα ύψους 7,5 δισ. δολαρίων. Κυρίως δε επισημαίνεται με έμφαση ότι το 1953, με την Συμφωνία του Λονδίνου, δεν «χαρίσθηκαν» στην Γερμανία οι οφειλές της λόγω πολεμικών αποζημιώσεων, όπως η γερμανική πλευρά τεχνηέντως και καταδήλως υποκριτικώς φαίνεται να διατείνεται.

α) Η ως άνω Συμφωνία απλώς έθεσε σε αδράνεια τις οφειλές της Γερμανίας έως την υπογραφή, κατά το Διεθνές Δίκαιο (Δίκαιο του Πολέμου), «Συμφώνου Ειρήνης» μεταξύ της τελευταίας και των Δυνάμεων που νίκησαν στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Πρόκειται νομικώς για ένα είδος lato sensu αναβλητικής αίρεσης σχετικά με την εξόφληση των υποχρεώσεων της Γερμανίας, επειδή τότε θεωρήθηκε ότι αυτή δεν διέθετε –πρωτίστως λόγω της διαίρεσής της σε Δυτική και Ανατολική- την κατά το Διεθνές Δίκαιο απαιτούμενη πολιτειακή υπόσταση προς ανάληψη και εκπλήρωση συναφών υποχρεώσεων.

β) Τούτο –ήτοι η ικανότητα σύναψης «Συμφώνου Ειρήνης»- επήλθε το 1990. Όταν, μετά την επανένωση της Γερμανίας, η τελευταία απέκτησε ενιαία, νομικώς, πολιτειακή υπόσταση και κυριαρχία. Ειδικότερα, το 1990 υπογράφηκε το λεγόμενο «Σύμφωνο 2 + 4» μεταξύ της ενωμένης πλέον Γερμανίας και των ΗΠΑ, ΕΣΣΔ, Γαλλίας και Αγγλίας.

γ) Γίνεται δε σήμερα, γενικώς και επισήμως, δεκτό –de facto δε το έχει αποδεχθεί και η Γερμανία, αφού στην βάση αυτή στηρίζει την εν γένει κυριαρχία της- ότι το ως άνω Σύμφωνο επέχει την θέση του «Συμφώνου Ειρήνης» το οποίο προέβλεπε, κατά το Διεθνές Δίκαιο, η προαναφερόμενη Συμφωνία του Λονδίνου του 1953. Και τούτο διότι μόνον έκτοτε η Γερμανία μπορούσε να υπογράψει ένα τέτοιο «Σύμφωνο», δεδομένου ότι μόνο τότε, κατά τ' ανωτέρω, απέκτησε την ενότητά της και την ενιαία κυριαρχία της μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

δ) Το «Σύμφωνο 2 + 4» καλύπτει, λόγω της νομικής φύσης του αλλά και της γενικότητάς του, και τα μη συμβαλλόμενα -πλην όμως παθόντα- από την γερμανική κατοχή Κράτη, όπως και η Ελλάδα. Είναι δηλαδή νομικό κείμενο γενικής εφαρμογής.

2. Η από Ελληνικής πλευράς νομική βάση των αποζημιωτικών απαιτήσεων κατά της Γερμανίας βρίσκει σταθερό έρεισμα κυρίως στις διατάξεις του άρθρου 3 της Δ΄ Σύμβασης της Χάγης του 1907, οι οποίες κωδικοποίησαν και τις έως τότε διατάξεις του «Δικαίου του Πολέμου».

α) Κατά τις διατάξεις αυτές: «Ο εμπόλεμος όστις ήθελε παραβιάσει τας διατάξεις του Κανονισμού θα υποχρεούται, αν συντρέχει λόγος, εις αποζημίωσιν, θα είναι δε υπεύθυνος δια πάσας τας πράξεις τας διαπραχθείσας υπό των προσώπων των μετεχόντων της στρατιωτικής του δυνάμεως». Επέκεινα, οι διατάξεις των άρθρων 46 και 47 του «Κανονισμού Νόμων και Εθίμων του Πολέμου στην ξηρά» -ο οποίος είναι προσαρτημένος στην Δ΄ Σύμβαση της Χάγης του 1907- καθιερώνουν και τις δύο θεμελιώδεις αρχές του Δικαίου του Πολέμου: Ήτοι τις αρχές της προστασίας αφενός του σεβασμού του Ανθρώπου και, αφετέρου, της ατομικής ιδιοκτησίας.

β) Όλες αυτές τις αρχές επικαιροποίησε η απόφαση του Διεθνούς Στρατιωτικού Δικαστηρίου της Νυρεμβέργης, το 1946. Τούτο είχε αποδεχθεί, τουλάχιστον έναντι της Ελληνικής Κυβέρνησης -επισήμως και expressis verbis το 1965- ο τότε Καγκελάριος Λούντβιχ Έρχαρτ. Ο ίδιος δε είχε μιλήσει για οφειλόμενες στην Ελλάδα επανορθώσεις ύψους 500 εκ. γερμανικών μάρκων.

ΙΙΙ. Τα κύρια στοιχεία της τεκμηρίωσης

Από τα όσα εκτέθηκαν προκύπτει ότι οι προμνημονευόμενες αξιώσεις μας, από τις οποίες ουδέποτε και καθ' οιονδήποτε τρόπο έχουμε παραιτηθεί, είναι πάντοτε και αδιαλείπτως νομικώς ενεργές –πράγμα που σημαίνει ότι δεν τίθεται κανένα θέμα παραγραφής- και δικαστικώς επιδιώξιμες.

Α. Και ο κοινός μας Ευρωπαϊκός Νομικός Πολιτισμός, ως μέρος του εν γένει κοινού μας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού που συντίθεται από τις διατάξεις αλλά και από τις θεμελιώδεις αρχές και τις αξίες της Ευρωπαϊκής και της Διεθνούς Νομιμότητας, επιβάλλει την σχετική απόφαση να την λάβει αρμόδιο δικαιοδοτικό Forum, με βάση το σύνολο του εφαρμοζόμενου, εν προκειμένω, Διεθνούς Δικαίου.

Β. Η θέση αυτή είναι, κυριολεκτικώς, Εθνική και, κατά συνέπεια, μη διαπραγματεύσιμη. Πολλώ μάλλον όταν την ενισχύει, πλέον, καταλυτικώς η πρόσφατη γνωμοδότηση (2019) της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Εμπειρογνωμόνων του Γερμανικού Κοινοβουλίου (Bundestag). Η οποία αφενός αναγνωρίζει ότι δεν τίθεται, καθ' οιονδήποτε τρόπο, ζήτημα παραγραφής των προμνημονευόμενων αξιώσεων της Ελλάδας ή παραίτησης από την διεκδίκησή τους. Και, αφετέρου, εξ αντιδιαστολής προτρέπει την γερμανική πλευρά να αποδεχθεί σχετική προσφυγή της Ελλάδας στο αρμόδιο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Κατά τούτο μόνον αυτονόητο προβληματισμό προκαλεί η από 18.10.2019 απόρριψη της, κατά τον Ιούνιο του ίδιου έτους, πλήρως τεκμηριωμένης ρηματικής διακοίνωσης της Ελλάδας -αλλά και μεταγενέστερων, άμεσων ή έμμεσων, ανάλογων απορρίψεων- αναφορικά με την προοπτική προσφυγής στο αρμόδιο δικαιοδοτικό Forum για την οριστική επίλυση της εν προκειμένω διαφοράς ως προς τις αξιώσεις της Ελλάδας,

οι οποίες σχετίζονται με το κατοχικό δάνειο και με τις εν γένει αποζημιώσεις.

Επίλογος

Η κατά τα προεκτεθέντα άρνηση της Κυβέρνησης της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, με το να αγνοεί όλα τα προπαρατεθέντα -πλήρως τεκμηριωμένα- νομικά επιχειρήματα, εμφανίζεται παντελώς αναιτιολόγητη, δοθέντος ότι έρχεται σε κραυγαλέα αντίθεση και προς την Διεθνή αλλά και προς την Ευρωπαϊκή Νομιμότητα.

Α. Επιπλέον, μία τέτοια άρνηση είναι άκρως αντιφατική και υποκριτική, αφού δεν είναι νοητό και αποδεκτό, από πλευράς συνεπούς διεθνούς συμπεριφοράς, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας από την μία πλευρά να επιχειρεί, σε πολλές περιπτώσεις, να «παραδώσει μαθήματα» σεβασμού, εκ μέρους άλλων Κρατών, της Διεθνούς και της Ευρωπαϊκής Νομιμότητας. Και, από την άλλη πλευρά, η ίδια να αρνείται την συμμόρφωσή της προς αυτές, όταν μάλιστα πρόκειται για θύματα και ζημίες προερχόμενες από το εφιαλτικό ναζιστικό παρελθόν της. Ένα παρελθόν το οποίο άλλωστε η ίδια έχει, δημοσίως και διεθνώς, καταδικάσει και αποκηρύξει με κάθε μέσο και με κάθε τρόπο. Υπό τις συνθήκες αυτές είναι βέβαιο ότι η συμπεριφορά της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας υποσκάπτει, εκ των έσω, την αξιοπιστία της και το κύρος της, σε Ευρωπαϊκό και σε Διεθνές επίπεδο. Όπως είναι λοιπόν αυτονόητο η Ελλάδα δεν αποδέχεται, ούτε πρόκειται να αποδεχθεί, καθ' οιονδήποτε τρόπο, την άρνηση αυτή. Πράγμα που σημαίνει ότι θα επανέλθει εν προκειμένω, δίνοντας ακόμη μεγαλύτερη έκταση και έμφαση στα νομικά -και όχι μόνο- επιχειρήματά της.

Β. Επιπροσθέτως, είναι ανάγκη να καθιερωθεί οριστικώς ως κυρίαρχος στόχος της Ελλάδας η υπεράσπιση όλων των κατά τ' ανωτέρω θέσεών της με όλα τα διαθέσιμα, κυρίως κατά το Ευρωπαϊκό Δίκαιο, μέσα, συμπεριλαμβανομένου και του veto, ιδίως όταν η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας προσέρχεται, στο πλαίσιο των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και υποστηρίζει μόνο τις δικές της θέσεις -κατά την προσφιλή της, πλην άκρως βλαπτική έως υπονομευτική για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης, τακτική- κατ' εξοχήν στο πεδίο της ευρωπαϊκής οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής.»